

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEK FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNYA ÁLTAL
KIKÜLDÖTT LAPBIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT

SZERKESZTI:

BUND KÁROLY,

EGYESÜLETI TITKÁR.

NEGYVENKETTEDIK ÉVFOLYAM.

X. FÜZET.

1903. OKTÓBER HÓNAP.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 15.-IK NAPJÁN.

Ára egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek téra stb.) valamint a hirdetések (állások melléklet) az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám.

A lapnak legkésőbb minden hónap 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jeggyel „reclamatio” teendő.

BUDAPEST, 1903.

“PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMÁSA

ÜLLŐI-ÚT 25. SZ. (KÖZTELEK).

Tájékoztató.

Munkatársaink s azokká lenni kívánó ügybarátaink tájékoztatására a következőket jegyezzük ide:

Az „Erdészeti Lapok“ eddigi tartalmában nyilvánult elveket jövőre is megtartjuk, közleményeink körébe fogadjuk az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészeti közlelő érdeklő s azzal mintegy rokon kötelekben lévő vadászati ügyeket is.

Az e lapokban megjelenő közlemények szerzői megfelelő írói díjban részesíttetnek és pedig:

Egy nyomtatott ívnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K.-ban.

Egy nyomtatott ívnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—32 K.-ban.

Egy nyomtatott ívnyi oly fordításért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel 16 K.-ban.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Azokat, kik minket lapunk feladatának megoldásában munkálattal támogatni kívánnak, kérjük, hogy dolgozataikat a nyomdában való könnyebb és gyorsabb kiszédhetés végett csak egyes félívekre, s ilyeneken is csak az egyik oldalra, mint mondani szokták, törött alakban írják. A ki cikkét úgy kívánja közzéadni, hogy azon *változtatás* ne tétessék: ebbeli feltételét a kézirat beküldése alkalmával szíveskedjék kijelenteni. A cikkekhez tartozó rajzok kidolgozására nézve megjegyezzük, hogy azokat sima, fehér papíron, legalább kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvételre kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni, Kéziratok nem küldetnek vissza.

A lapunknak szánt dolgozatok bármilyen ezen cím alatt küldendő: „Az „Erdészeti Lapok“ szerkesztőségének Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. szám.”

Öhajtjuk, hogy a magyar birodalom minden egyes vidékéről minél számosabb munkatársat bírhunk, kik a körükben felmerülő erdészeti napikérdésekről, műszaki és üzleti vállalatokról, faárakról s előforduló eseményekről, habár ezek az illető helyi viszonyok közt még olyan jelentékteleneknek is látszanának, lapunknak gyors és lehető alapos tudósítást tegyenek. **A szerkesztő.**

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) a következő:

30 példány: 16 oldalas ívenként 7 K. — fill.: 8 old. iv, 4 K. 40 fill.

50 „ 16 „ „ 8 „ — „ 8 „ „ 4 „ 80 „

100 „ 16 „ „ 10 „ — „ 8 „ „ 6 „ 60 „

Zöld borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítása 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többbe kerül.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Bund Károly.

Megjelenik minden hónap 15.-én.

Negyvenkettedik évf. X. füzet. 1903. október hónap.

Előfizetési díj egy évre 16 kor. Az Országos Erdészeti Egyesület oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 6 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alap. tagok, kik 300 kor.-nál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapeston, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnek.

A naszódvidéki erdőségek kezelése, használata és értékesítése hajdan és most.

Irta : *Puskás Ferencz* m. kir. főerdész.

Jelen közleményem egyik célja, megismertetni szak-közönségünkkel azon erdővédelmi, használati és értékesítési viszonyokat, melyek a volt naszódvidéki határőrség használatára adott, jelenleg Besztercze-Naszód vármegye 44 községének tulajdonát képező mintegy 279,598 kat. hold kiterjedésű erdőségekben, a határőrvidéki intézmény fennállása alatt és óta, és jelenleg voltak és vannak.

Egy másik célja pedig az, feltüntetni e helyen is az erdők ügye iránt érdeklődők és az erdőbirtokosok előtt azt az üdvös haladást, mely az 1765. év óta a jelen időig a fent jelzett erdőségekben azok védelme, fentartása, használata és értékesítése érdekében az erdészeti

vezérférfiak tanácsára a kormányok által tett intézkedések által el volt érhető s minő eredményekre vezet az erdők rendszeres kezelése.

Hogy a fent megjelölt irányokban, a jelzett erdőbirtokok tulajdonjogi kérdésének mellőzésével csupán az erdők kezelését illető kérdésekre reflektálva, a 18-ik század közepéig visszanyúló intézkedésekről meglehetősen átnézetes tiszta képet nyerjünk, czélszerűnek tartom a majdnem 2 századot magába foglaló időt bizonyos időszakokra osztani, egyszersmind megjelölve azt a forrást, ahonnan az egyes időszakra vonatkozó adatokat vettem.

I. Időszak. (1765—1851.)

Az ezen pont alá foglalandókhoz adattárul egy az 1851-ik évben, a császári udvari haditanács elhatározásából kirendelt birtokelkülönítési vegyes bizottság által felvett német nyelven irt jegyzőkönyv szolgált.

Nem lévén ez alkalommal czélom az erdőbirtokok tulajdonjogi természetével foglalkozni, a fent jelzett birtokelkülönítési vegyes bizottság kitűzött feladatáról csak annyiban teszek említést, amennyiben ez, az erdők használatával összefüggésben van ; miért is csak azt említem meg, hogy ezen birtokelkülönítő bizottság arra nézve, hogy mely birtokok kincstáriak és melyek az egyes községek lakosaié, csak annyit állapíthatott meg, hogy a naszódvidéki erdőségek már az 1765. évben két kategoriába soroztattak u. m. tilalmazott és nem tilalmazott erdők.

Tény tehát az, hogy a naszódvidéki erdőségek kezelésével némileg már 1765-ben foglalatostkodtak és azok fentartására már némi intézkedések is tétettek. Ezt mutatja az a körülmény, hogy a tilalmazott erdőterületről csak engedély mellett lehetett használni, míg a nem tilalmazott

erdőterületen a községek lakosai szabadon gyakorolhatták úgy a fahasználatot, mint marháik által a legeltetést. Világosan szól a fent megnevezett jegyzőkönyv azonban arról is, hogy a tilosnak kijelölt erdőterület csak addig maradt tilalom alatt, míg a község egyes vezérférfiai azt a maguk szempontjukból jónak látták; tehát az erdők kimélése nem cél, hanem inkább eszköz volt, mire leginkább az szolgál bizonyítékul, hogy a tilalmazott erdő igen rövid idő alatt ismét a szabad gazdálkodásnak adatott át.

Ez a szabad gazdálkodás abból állott, hogy a községi lakosok az egész erdőterületen úgy a fakihasználást, mint a faértékesítést és legeltetést minden szakszerű felügyelet nélkül gyakorolhatták egészen 1808-ig.

Rendszeres erdőhasználatról csak annyiban tehető említés, hogy 1765—1780-ig a Radna völgyében, a Désaknán termelt sónak a Szamos folyón való szállítására tutajkötésre alkalmas fákat termeltek és azokat tutajba kötötték, de e mellett a községi lakosok a többi fő- és mellékvölgyekben elterülő erdőségekben tetszés szerint gyakorolták a kihasználást.

Ezen rendszer nélkül való gazdálkodás eredménye az erdők főfelügyeletével megbízott 2-ik román határőrezred parancsnokságát arra indította, hogy annak megszüntetésére, az erdőségek fentartása és kimélése érdekében az erdélyi hadtestparancsnoksághoz felterjesztést tett.

Erre a felterjesztésre és tekintettel azon körülményre, hogy ezen időben az egész erdélyrészi erdőségek állaga a rendetlen kihasználás folytán nagyon veszélyeztetve volt, 1787-ben egy erdőtörvény (patens) adatott ki, melyszerint a határőrvidéki erdőségekben a használat akként állapított meg, hogy a határőrvidékhez tartozó községek lakosai az erdőkben csakis a széldöntött és elemi csapá-

sok által keletkezett hull-fákat használhatták úgy a saját szükségletük fedezésére, mint pedig eladásra. Intézkedés történt a hivatkozott rendeletben még arra nézve is, hogy az illetményesek (pl. a katonai hatóságok és községi irodák) tűzifa járandóságukat is hull-fából voltak kötelesek fedezni.

A fenti rendeletben utasítás volt arra nézve is, hogy ha az erdőkből a lehullott fák mind kihasználtattak, az erdőségek tilalom alá helyezendők és a szükség szerinti nagyságban vágásterületek jelölendők ki.

Ezen vágásterületek a községek előljáróságai által jelöltettek ki, arra azonban, hogy ki gyakorolhat használatot a vágásterületeken, az engedélyt az ezredparancsnokság adta meg.

A vágásterületeken csak saját szükségletre volt faanyag termelhető. A vágásterületeken termelt faanyag értékesítése tiltva volt, míg a hull-faanyagból kiki térszése szerint értékesíthetett. 1808-ban már az erdőségek némi szakszerű felügyelet alá helyezettek, a mennyiben 401 frt évi fizetés mellett az összes erdőségek kezelésére egy erdész nyert alkalmazást, a védelem gyakorlására pedig havi 5 frt fizetéssel 3 erdőőr és 50 erdőszolga. Utóbbiak azonban ingyen voltak kötelesek az előirt szolgálatot teljesíteni. Ez a szolgálat abból állott, hogy a használati tilalom alá helyezett erdőrészekben védelmi teendőket végeztek és ha a tiltott területen valakit használni találtak, azt mint erdőkártevőt az ezredparancsnokságnál feljelentették, továbbá a kijelölt vágásterületek kihasználását is ellenőrizték.

Ellenőrizték pedig azon szempontból, hogy a kijelölt vágásterületen kívül használat ne történjék és a mennyiben valaki eladásra termelt faanyagot, azt feljegyezték

azért, hogy az eladásra szánt faanyag után, a faanyag minősége és választéka szerint megállapított díjat (taxát) megfizetni köteleztessék.

Az 1808. év végén az udvari haditanács a taxafizetést, azon indokból, hogy a határőrvidéki lakosok csak az erdőtermékek értékéből szerezhetnek pénzt a családjuk és házuk fentartási költségére, mivel mezeti gazdálkodásra alkalmas terep nincs, eltörölte.

A taxa elengedése után nem sok időre a fent jelzett erdészeti személyzet alkalmazását az ezredparancsnokság beszüntette, s ezzel az erdők kezelése és felügyelete ismét teljesen és kizárólag a katonai hatóság hatáskörébe került vissza.

Az 1812-ik évben az erdőhasználatot illetőleg annyi történt, hogy határozatilag kimondatott, miszerint a vágásterületek kijelölési költségét a használók viselik.

Az 1813-ik évben az ezredparancsnokság Kalendárium czim alatt egy utasítást adott ki a századparancsnokságnak, mely azokat kötelezte, hogy az erdők használatáról és állapotáról minden hónapban jelentést tegyenek az ezredparancsnoksághoz.

Az 1819-ik évben az ezredparancsnokság már oly utasítást adott a századparancsnokságnak, hogy a lakosság csak saját faszükségletére termelhet faanyagot a vágásterületeken, s csak ez által és legeltetés útján gyakorolhat használatot az erdőségeken. Ezen utasításban az erdő már mint a kincstár tulajdona van megnevezve és az erdők tilos és nem tilos részekre különítették el.

Egy 1820-ban kelt ezredparancsban az erdőkben elkövetett károk után befolyó büntetéspénzek kincstári vagyonnak neveztetnek.

Az 1824-ik évben a magas haditanács, alapul véve az

1787. évi patenst, egy erdőtörvényt dolgozott ki és ezt kiadta az ezredparancsnokságnak. Ezen erdőtörvény által a többi fennálló szabályzatok hatályon kívül helyeztettek.

Ebben a törvényben az erdőségek tisztán mint kincstári birtokok szerepelnek és három részre osztatnak, u. m. magashegységi, közép- és előhegységi erdőkre. Ezen törvény alapján a katonai hatóság kötelezte a községeket, hogy a vágásterületek használatának ellenőrzése végett, a fák lebélyegezésére saját költségükön bélyegző baltákat szerezzenek be és fizetés mellett a bélyegzéshez megfelelő számban bélyegző egyéneket alkalmazzanak.

1827-ben azon erdőterületek, melyeken legeltettek, a visszaélések, illetve erdőrongálások megakadályozása érdekében, külön katonai felügyelet alá helyeztettek.

1838-ban az erdők szakember által való kezelése iránt az ezredparancsnokság a haditanácshoz előterjesztést tesz.

1840-ben a haditanács egy szakképzett erdésznek alkalmazását engedélyezi.

1842-ben már nemcsak az erdők felügyeletéről és használatáról van szó, de oly rendelkezésekről is, melyek az erdőknek más miveltési ághoz tartozó területektől való elkülönítésére és az erdők fentartására is vonatkoznak.

Igy 1842-ben a századparancsnokságok rendeletet kapnak, hogy azon területekről, melyek erdőtalajt képeznek, kimutatásokat terjesztszenek be az ezredparancsnoksághoz, továbbá, hogy azon területek, melyek az erdőterülethez tartoznak, de a melyeken jelenleg csak egyes bokrok találtnak, erdei magvakkal bevetendők és azon területek, melyeken, ha csekély mennyiségben is, a tölgy fordul elő, különíttessenek el a többi erdőterületektől.

Az 1842-ik évben fentiek szerint megtett intézkedés

már jelzi, hogy az erdők kezelésénél és felügyeleténél, valamint használati ügyeinek intézésénél az erdészeti szakember az ezredparancsnokság intézkedéseiben tanácsaival érvényesülni kezd.

Összegezve az I-ső időszakban az erdők használata és kezelése érdekében az előadottak szerint megtörtént intézkedéseket, az tűnik ki, hogy ezen időszak alatt a mostani volt naszódvidéki erdők egész kiterjedésükben a volt határőri családok, illetve községek lakosai saját faszükségletének fedezetére és állataik legeltetésére használtattak s minden tekintetben katonai felügyelet és hatáskör alatt állottak.

Rendszer azonban sem a faizás gyakorlásában, sem pedig a legeltetést illetőleg nem volt, a mennyiben, ha az ezredparancsnokság egy-két évig, a használatra nézve némi rendszert is léptetett érvénybe, mint például a vágásterületek kijelölését, vagy az erdőknek tilos és nem tilos részekre való osztását elrendelve, az álló fák levágását eltiltva, a községek lakosainak felfolyamodására a haditanács a rendszeres használat érdekében tett ezen intézkedéseket hatályon kívül helyezte, úgy, hogy ezen időszak alatt az erdők némi rendszer szerint való kezelése iránt tett egyes intézkedések csak jámbor óhajoknak nevezhetők.

Az erdők ilyen módon való kezelése és használata tartott 1851-ig, vagyis a határőri intézmény megszüntetéséig, azaz addig, míg beosztásom szerint elkövetkezett a

II-ik időszak, mely 1851—1872-ig terjed.

1851-ben a határőrvidéki intézmény megszűnván, Öfelsége parancsa folytán elrendeltetett, hogy a kincstár

tulajdonát képező erdők különíttessenek el a községek területeitől és azon községi birtokok, melyek eddig a katonai hatóságok felügyelete alá tartoztak, adassanak át a politikai hatóságok kezelésébe, a kincstár tulajdonát képező területek pedig a pénzügyminiszterium kezelése alá.

A birtokelkülönítésre egy birtokrendező bizottság küldetett ki. Ez a bizottság, mely 3 politikai hatósági tagból és a pénzügyminiszter egy kiküldöttéből állott, 1853-ig működött és működésének eredménye csak abban jelentkezik, hogy az élelmezési alap javára szolgáló erdőségeket az iskola és templomi javadalmazásra szánt területektől elkülönítette és előbbieket a pénzügyminiszter, a többit a politikai hatóság felügyelete alá sorozta.

1853-ban új bizottság alakíttatott és küldetett ki.

Ezen bizottság nemcsak a kincstári és községi területek elkülönítését tűzte ki feladatául, de a községek összes jogait is megállapítani tervezte. De ennek a működése sem mutat fel arra nézve semmi eredményt, hogy mely területek képezik a kincstár birtokát és melyek tartoznak a községek tulajdonába.

A kincstári és községi birtok közötti elkülönítés kérdése végleg csak az 1864—1866. évek alatt működő birtokrendező bizottság határozatai alapján lett megoldva.

Az elkülönítés kérdésének befejezése után a határőri községek, a határőri intézmény fennállása alatt használt, s a kincstár részére esőleg megállapított birtok iránt, az élvezett használati jog alapján, tulajdon jogot formáltak, miből birtok- és tulajdon-jogi kérdések támadtak.

Ezek a kérdések az 1872. évben Ő felségének legfelsőbb jóváhagyásával a m. kir. pénzügyminiszter, mint a magyar állam képviselője, a Naszódvidék 44 volt határőr községe s a naszódvidéki központi iskola és ösztöndij-

alapok meghatalmazott képviselői között kötött szerződés föltételei szerint nyertek végleges befejezést.

Az ugyanezen szerződés szellemében létrejött birói egyezség során megoldást nyert a II-ik román ezredhez tartozott némely községek birtokában levő revindikált havasok iránt a gróf és báró Kemény családnak az 1863. évben kelt legfelsőbb elhatározás folytán biztosított jognal támasztott igénykeresete is.

Hivatkozott szerződés szerint a m. kir. kincstár átengedte örökre és megmásíthatlanul:

a) Naszódvidék területén fekvő azon katonai épületeket, belsőiségeket, pusztá telkeket és tartozmányait, melyek a kincstár tulajdonát képezték, a naszódvidéki központi iskolaalapnak;

b) a Dosul pojeni rotundi havasrészt, mely 9596 kat. hold, a naszódvidéki ösztöndíj alapnak;

c) minden jogát azon kaszáló, erdő, legelő és havasbirtokokhoz, melyek ama vidék területén fekszenek és 1864—1865. és 1866. években az e végre kirendelt birtokrendező bizottság határozatai által a királyi kincstár, mint volt földesur részére, az urbéri birtokrendezés fenntartásával, vagy a nélkül odaitéltettek, azon községeknek, melyek ezen birtokoknak jelenleg tényleges birtoklásában és használatában vannak;

d) a kincstár mint volt földesur által gyakorolt, vagy gyakorolható korcsma, malom és bármi néven nevezendő kisebb királyi haszonvételi jogot, úgy és akként, a mint ezek az említett birtokrendező bizottság által megítéltettek, hasonlóképpen a nevezett központi iskolaalapnak azon kötelezettség mellett, hogy ezen jogokért 100,000 (egyszáz-ezer) forintot fizet és a kincstár által, illetve állami czélokra akkor használt és később használandó épületek a kincs-

tár használatában maradnak és ingyen az állam használatába bármikor átengedendők.

Az említett birói egyezmény szerint a gróf és báró Kemény család a részére megítélt revindikált havasrész igénykeresetétől elállott azon feltétel mellett, hogy a naszódvidéki községek a családnak 315,000 (háromszáz-tizenötezer) forintot fizetnek, mire a községek kötelezték is magukat.

Ezen kitérés megtételét szükségesnek tartottam azért, hogy az a lánczolat, mely a birtokrendező bizottság által a m. kir. kincstárnak és a gróf és báró Kemény családnak odaitélt birtokoknak a volt naszódvidéki községek tulajdonába való átmenetelét mutatja, hiánytalan legyen, vagyis hogy világos képét nyerjük azon mozzanatoknak, melyek szerint a volt naszódvidéken meglévő kincstári birtokok a naszódvidéki 44 volt határőr-község és a naszódvidéki központi iskola- és ösztöndíj-alapok birtokába átmentek.

A II-ik időszak alatti erdőkezelés és használat tárgyában csak az jegyezhető fel, hogy az erdőkezelést, illetve felügyeletet ezen időszak alatt 1851—1866-ig egy a naszódi kapitányság mellé beosztott erdészeti titkár látta el. 1866-tól pedig 1872-ig egy Naszódon rendszeresített erdőmesteri állásban alkalmazott egyén teljesítette.

Az erdők használatát és az erdei termékek értékesítését illetőleg csak az állapítható meg, hogy az erdők kihasználásában nem volt semmi rendszer, kiki ott vágta az erdőt, a hol tetszett. Az erdőtermékek értékesítését illetőleg pedig úgy állt a dolog, hogy a községi lakosok a leginkább deszkává feldolgozott faanyagot oly mértékben értékesítették, a mily mennyiségben előállítani és az értékesítés helyére szállítani képesek voltak. Tehát

rendszeres erdőhasználatról, kezelésről és értékesítésről még ezen időszakban sem volt szó.

Ezenrendszertelen erdőkezelésnek és használatnak tulajdonítható az a körülmény, hogy a könnyen hozzáférhető és a községekhez közelfekvő értékes fenyveserdők mind kihasználtattak és miután a kihasznált területek felujítása iránt gondoskodva nem volt, azok helyét jelenleg legnagyobb részt addig, míg a magassági viszonyok megengedik, a még most is csekély értékű bükkösök foglalták el, s a rendszertelen kihasználástól csak azok az erdőrészek kiméltettek meg, melyeket megközelíteni, illetve melyekből a terméket kiszállítani, az akkori berendezés mellett nem lehetett.

Igy találta a vármegyék kikerekítésének, illetve rendezésének időszaka a volt naszódvidéki erdőket, az azokban folyó, rablógazdálkodásnak nevezhető használati móddal.

III-ik időszak. (1872—1890.)

A vármegyék rendezése alkalmával naszódvidéke Besztercze központtal Besztercze-Naszód vármegyévé alakulván, a naszódvidéki erdőségek is az egyesült vármegyei hatóság felügyelete alá kerültek, és az erdők kezelésére és felügyeletére két erdőgondnokság szerveztetett, egy Naszód és egy Borgó-Prund székhellyel.

Ezen két erdőgondnokság alatt már kezdetét vette az egyes községek közötti határrendezés munkálata és az erdők használata is némileg rendeztetett, amennyiben a községi lakosok a saját községük részére elkülönített területeken kijelölt vágásokban való használatra szorítottak.

A vágásterületek használatának és a már némely községi határban egyes vállalkozóknak, vagyis fakereskedőknek 5 frtól 25 frtig terjedő holdankénti ár mellett értéke-

sített területek kihasználásának és az erdőkárosításoknak ellenőrzésére, erdőszolgai czimen, már több segédszemély is alkalmaztatott.

Érdemesnek tartom megemlíteni, hogy a vállalkozóknak, vagyis fakereskedőknek eladott területek, ha kiterjedésileg meg is állapítottak, mégis mindegyik adásvételi szerződésben, melyeket már ekkor a vármegye törvényhatósága hagyott jóvá, s melyek 10 évnél kevesebb időtartamra nem kötöttek, benne foglaltatott azon föltétel, hogy eladatik az ezen s ezen völgyben fekvő így és így nevezett erdőrész ennyi kiterjedéssel, azonban a kihasznált terület mindig a teljes zárlatra való redukálással számítandó ki és e mellett csak a 30 cm. vastagságu felső átmérővel bíró faanyagot volt köteles vevő kihasználni.

Ily föltétel mellett igen könnyen megeshetett az, hogy a fakereskedő a szerződés szerint neki eladott mondjuk 100 kat. hold terület helyett 130 kat. holdról termelte ki a legszebb ott található fenyőtörzseket és ezt, könnyen érthető okokból, a vevők igen gyakran meg is tették, hivatkozással a kihasznált erdőrész záródására.

Itt még megjegyezni kívánom azt a körülményt is, hogy az értékesítésnél nem követtetett semmi rendszer, hanem ott és azon erdőrész került eladás alá, a hol és a melyet a venni szándékozó magának az erdőkomplexumban kiválasztott, mint legértékesebbet és használatra legalkalmasabbat.

E mellett a felügyelet hiányossága és az erdővédelem szűkkörűsége lehetővé tette azt is, hogy a községektől nem nagyon messze fekvő és csak némileg is megközelíthető erdőrészekben a hangszerfa termelés a fatolvajok által majdnem egészen büntetlenül folyt, miáltal az

értékes fenyvesek nagyon sok helyen mintegy száraló használat alá kerültek.

Ily viszonyok voltak a naszódvidéki erdőségek kezelése, használata és értékesítése körül akkor, mikor az erdőtörvény, vagyis az 1879. évi XXXI. t.-cz. megalkottatt s 1880. év július hó 1-én életbe lépett.

Általánosan ismeretes, hogy bármely üdvös törvény, intézkedés, rendelkezés vagy utasítás csak akkor hozza meg a kívánt eredményt, ha az a hatóság vagy egyén, mely, vagy a ki annak végrehajtására rendelve van, a törvény, a rendelet, az utasítás intencióját fel tudja fogni s elég erős képzettségileg és akaratilag is annak végrehajtására.

E tekintetben a naszódí erdők kezelésére, illetve felügyeletére nézve a helyzet kedvezően alakult, a mennyiben a Kolozsváron rendszeresített kir. erdőfelügyelőség vezetése 1880-ban oly szakemberre bízott, ki tudásával, lelkiismeretes munkásságával és a kezdet nehézségei közt okvetlen megkivántató nagy körültekintéssel, a naszódvidéki erdőségekben uralkodó zilált helyzetet s annak nemcsak helyi, de országos érdekből káros voltát felfogta és erős akarattal s nagy tehetséggel azt megszüntetni igyekezett, a mit elérni szerencsés is volt.

Ez a szakférfiu Laitner Elek volt, a beszttercei m. kir. erdőigazgatóság mostani főnöke.

Ismerjük azonban azt a körülményt is, hogy noha az erdőtörvény gondoskodik ugy a hatásköréről, mint azon alapjogokról, melyek az erdészeti tisztviselők intézkedéseinek kiinduló pontul szolgálnak, a törvény intézkedéseinek végrehajtásánál mégis, főleg a volt naszódvidéki erdőségek-nél, a vármegyei törvényhatóság legnagyobb foku támogatására volt és van szükség jelenleg is.

A kéznél lévő adatokból egész határozottsággal megállapítható az, hogy az erdőtörvény életbe léptetésétől, azaz 1880-tól 1885-ig, a vármegyei törvényhatóság, illetve vármegyei közigazgatási hatóságok az erdőfelügyelőség által szükségesnek tartott intézkedések végrehajtásában csak annyiban teljesítették támogató feladatukat, hogy magatartásuk nem volt törvényellenesnek mondható.

Elképzelhető tehát, minő akaraterőre, mekkora munkásságra volt szükséges az erdőfelügyelőség vezetőjénél, hogy a szabad gazdálkodáshoz és rendszertelen használatához és értékesítéshez szokott közönséget a rendszeres, a helyes és a törvény szellemében vihető gazdálkodás terére vezethesse.

E tekintetben is jóra fordult azonban a helyzet, a midőn 1885-ben Besztercze-Naszód vármegye főispánjává báró Bánffy Dezső neveztetett ki.

Soha jobbkor és jobb. És a következmények alapján elmondható az is, hogy a naszódvidéki erdőségekben folyó gazdálkodás soha jobb következményű visszahatást nem szült, mint a mikor szükségessé tette, hogy báró Bánffy Dezső akkori főispán erdészeti kormánybiztossá neveztessék ki.

Ezzel a naszódvidéki erdőségek kezelése és felügyelete, gondozása oly mederbe tereltetett, mely a kerek számban 300,000 kat. hold erdőség régóta vajudó kérdését úgy a tulajdonos községek érdekeit tekintve, mint általános közgazdasági szempontból az egészséges megoldás felé vezeti.

Báró Bánffy Dezső mint erdészeti kormánybiztos, meggyőződve arról, hogy a közgazdasági szempontból is igen fontosnak mondható erdőségek, ha tovább is az addigi rendszer szerint kezeltetnek, használtatnak és értékesíttetnek, nemcsak a kezelési költség fedezetére elég-

séges jövedelmet sem hozzák, hanem teljesen tönkretételnek, maguk után vonva a községek anyagi tönkretűlését is, közös munkában az erdőfelügyelővel már 1886-ban az erdőtörvény szellemének megfelelően szervezni kezdte az erdők törvényszerű őrzését és védelmét.

Az addig meglevő erdőgondnokságok számát 2-ről fölemelte 6-ra, megfelelő területbeosztással.

Az erdőgondnokságok vezetésére szakképzett egyének alkalmaztattak. A szervezett 4 erdőgondnoki állás a kincstári szolgálat kötelékében álló m. kir. erdészekkel lett betöltve, az előbbi két erdőgondnoki álláson alkalmazottak azonban a megyei tisztviselők kötelékében maradtak továbbra is. Szerveztetett továbbá 24 erdőőri és 170 erdőkerülői állás.

Az erdőrongálások és károsítások megakadályozása, illetve mérséklése céljából az erdőtörvény 115. §-a alapján életbe lépett a faeladási igazolványok kötelező használata, s erre vonatkozólag a törvényhatóság által szabályzat adatott ki.

Az addigi és fent már jelzett erdőértékesítési módozat beszünttetett.

Az erdőtulajdonos községek rendetlen és tervszerűtlen erdőhasználata korlátozva lett, amennyiben a községi lakosság ezentul csak a részére kijelölt vágásterületeken gyakorolhatott erdőhasználatot.

Megkezdettek az erdőkre vonatkozó rendszeres gazdasági üzemtervek készítési munkálatai is, egy erdőrendezési vállalat útján.

Ebből kifolyólag az egyes községek határainak rendezése és a községi erdőterületekkel határos magánbirtokok elhatárolása a községi ingatlanoktól, kezdetét vette.

Itt megjegyzem, hogy úgy a birtokelhatárolások,

mint az üzemtervi munkálatok annyira felületesen végeztettek, hogy az azokra vonatkozó adatok később, mikor a naszódvidéki erdőségek állami kezelés alá kerültek, mint nem megfelelők, a megejtett felülvizsgálás során hasznavehetetleneknek nyilvánultak és noha a birtoktulajdonos községeknek igen sok költségébe kerültek a később megkezdett rendszeres üzemtervi munkálatoknál még kiindulási alapul sem szolgálhattak.

Ezen időszak alatt újabb erdőeladás csak annyiban történt, hogy az erdőkezelési költségek fedezetet nyerjenek.

Az ekkori értékesítésnél azonban már gondoskodva volt szerződésileg arról is, hogy a kihasználás rendszeresen történjék, vevők kötelesek voltak a kihasznált területeket erdősítés céljára megfelelően kitisztítani s a szerződések föltételeiben kimondatott az is, hogy azon berendezési tárgyak, melyek a faanyag-kihasználás érdekében vevők által a község tulajdonát képező területen saját költségükön épültek, ugymint: vízfogó gátak, csuszatók, utak, őrházak, gátóri lakok stb. a szerződések lejártával, díjtalanul az eladó tulajdonában maradnak.

Ily föltételek mellett már ekkor az erdők holdankint 30—60 frtéért voltak értékesíthetők.

A szerződés szerint értékesített és kihasznált területek, ugyszintén a községek lakosai részéről kihasznált vágásterületek felujtására szükséges csemeték nevelésére már egyes csemetekertek telepítették meg, úgy, hogy az 1888—1890. években már mesterséges erdősítések is végeztettek.

Báró Bánffy Dezső főispán, mint erdészeti kormánybiztos bővebben foglalkozván az erdőgazdálkodás kérdéseivel, Láitner Elek akkori erdőfelügyelő tanácsára az előbb említett erdészeti és erdőőri és kerülői állásokat 1899-ben újból szervezte, amennyiben az erdőgondnok-

ságok számát 6-ról 9-re emelte, az erdőőri állásoknál a 24 erdőőr helyett 36-ot alkalmazott, az erdőkerülői állásoknál pedig 12 állást beszüntetett.

A szaporított erdőgondnokságok vezetése a földmivelésügyi kormánytól kikért és kirendelt kincstári erdő-tisztekre bízott és így a 9 erdőgondnokság közül 7 erdőgondnokság teendőinek ellátásánál m. kir. erdőtiszt volt alkalmazva és pedig tisztán a volt naszódvidéki községek tulajdonához tartozó erdőségek gazdasági ügyeinek vezetésénél. A másik 2 erdőgondnokság kezelésébe a vármegye többi községeinek tulajdonát képező erdők osztattak be és ezen két erdőgondnokság vezetője továbbra is a vármegyei tisztí létszámban maradt.

Ezen fent jelzett újabb szervezése az erdőkezelőségnek már bevezető lépés volt arra nézve, hogy a volt naszódvidéki határőri 44 község tulajdonát képező erdők-nél az állami kezelés bekövetkezzék.

IV-ik időszak. (1890—1903.)

A jelzett bevezető intézkedést, a szóban lévő erdőségek állami kezelését illetőleg, nemsokára követte a végleges intézkedés és az 1890. évi XVII., XVIII. és XIX. törvénycikk alapján a volt naszódvidéki határőri községek tulajdonát képező erdők 1890. év október havában állami kezelés alá vétettek s 1890. évben az 1890. évi XIX. t.-cz. 4. §-sa szerint létesített m. kir. erdőigazgatóság működését, a jelzett törvénycikkekben biztosított jog és hatáskör alapján, meg is kezdette az alárendelt 7 erdőgondnokság, az azokhoz tartozott véd-személyzet és a központban beosztott segéd-személyzet alkalmazása mellett.

Mielőtt a hivatkozott törvények és azok végrehajtására

vonatkozó kormányrendeletek értelmében és alapján megteremtett rendszeres erdőkezelés ténykedéséről és az elért eredményekről szólnék, szükségesnek tartom kiemelni azon körülményt, hogy noha báró Bánffy Dezső erdészeti kormánybiztos czéltudatos működése jó előkészítője volt az állami erdőkezelésnek, a m. kir. erdőigazgatóság működését egyrészt a birtokosoknak az állami kezeléstől való idegenkedése és bizalmatlansága folytán, másrészt pedig azon kedvezőtlen körülmény miatt, hogy a báró és gróf Kemény családdal szemben elvállalt 315,000 frt tartozás és más czimeken meglevő mintegy 200,000 frt, tehát összesen kerekszámban 1.000,000 (egy millió) korona adósság csak az erdők jövedelméből nyerhetett kiegyenlítést, nem a legkedvezőbb körülmények között kezdte meg.

Ezek előrebocsátása után áttérek a m. kir. erdőigazgatóság működésére s az elért eredményeknek tényleges adatok szerinti kimutatására és pedig úgy, hogy azok idősorrendben végeztettek és bekövetkeztek.

A teher, legyen az bármely természetű, nyomasztólag hat. A m. kir. erdőigazgatóság első feladatának tehát azt tekintette, hogy a kezelése és felügyelete alá helyezett területeket terhelő adósságok mielőbb kiegyenlítettessenek.

E végből első sorban a kezelésbe vett erdők egyesített kezelés alá eső részeinek, ha nem is rendszeres, de a terület szerinti értékesítésre irányadólag elégséges megbecslése tétellett folyamatba. Ennek megtörténte után a jelzett becslés alapján, és tekintettel a hozam tartamosságára, megállapított az értékesíthető erdőterületek nagysága és az azon holdankint termelhető faanyag értékesítési ára.

Az így beszerzett adatok alapján megtartott nyilvános árverés útján sikerült az évenkénti hozamterületül megállapított 1155.42 kat. hold fatömegét, terület szerinti

értékesítés mellett, 15 egymás után következő évre, vagyis a 15 évre összesen esedékes 17,331·2 kat. holdban megállapított vágásterületek fakészletét, holdanként 201 frt, 1 kr., azaz összesen 3.483,764 forint 61 kr. (7.967,529 korona 22 fillér) évnegyedes részletekben fizetendő összegért értékesíteni.

Itt megjegyzem, hogy a m. kir. államkincstár ezen jelzett értékesítés alapján a községeknek a báró és gróf Kemény családdal szemben fennálló 315,000 frtos tartozásának és az ezen ügygyel összefüggő 22,000 frt perkoltségtartozásnak kiegyenlítésére szükséges összeget, vagyis 337,000 frt, azaz 674,000 koronát, azon határozott föltétel alatt, hogy az erdők értékesítéséből befolyó összegből az 10 év leforgása alatt visszatérítendő az államkincstárnak, előlegezte, illetve jogosultaknak kifizette.

Nem volna érdektelen a nagy értékű és feltételeiben igen tanulságos szerződést részletesen is megismertetni, de annak nagy terjedelme ezt kizárja.

Csak azt a föltételét említem tehát meg, mely a vevőt kötelezi arra, hogy a volt naszódvidéki községek egyesítve kezelendő erdőségeinek kihasználása érdekében a vevő költségén létesített összes vízi és száraz építményeket, fűrésztelepeket, berendezéseket, farakhelyeket, fa és más raktárakat, más ipari és gyárépületeket és az ezekhez tartozó melléképületeket a szerződés tartama alatt jókarban tartsa és azokat a vállalati idő leteltével le ne rombolja, hanem a szerződés megszűnésekor, kivéve a munkásokokat és ezek tartozékait, köteles vevő mindezeket az eladó kizárólagos tulajdonába átengedni a nélkül, hogy vevő mindezek értékének megtérítését követelhetné.

A fűrészművekben, ipartelepeken és gyárépületekben levő azon gépek, géprészek, felszerelési és berendezési

tárgyak ellenben, melyek az épületekkel szerkezeti összefüggésben nem állanak, s ennél fogva az épületek szilárd szerkezeteinek megbontása nélkül is szétszedhetők és eltávolíthatók, a szerződés megszűntével ugyan a vevő tulajdonát fogják képezni; ha azonban az erdőigazgatóság kívánja, vevő köteles ezeket is a szerződés megszűntével a bíróilag megállapítandó becsérték 50 (ötven) százalékának megtérítése ellenében az eladó kizárólagos tulajdonába átengedni.

A szerződés ezen föltételét azon czélból ismertetem, hogy e helyen rámutathassak arra, hogy már ezideig, csak ezen jelzett eladásból kifolyólag a naszódvidéki erdőségekben elhelyezett s becslésem szerint mintegy 2.000.000 (kettő millió) korona értékű berendezés is a községek vagyonának gyarapodására mily lényeges hatással lesz.

Nem hallgatom el azt sem, hogy a szerződésben az értékesített területek belterjes kihasználása iránt és a kihasználandó területek kitisztításáról, a mi a felújítás költségére hat kedvezően, kellőképpen gondoskodva van, amennyiben vevő az esedékes évi vágásterületek körül előforduló széltörésekben kihasználható faanyagot és a véderdőkben kihasználni kívánatos fatömeget, meghatározott egységár ellenében, kihasználni és a rendes vágásterületeket az erdősítés céljaira szükséges módon saját költségén kitisztítani köteles.

Az anyagi kérdések és főleg a birtoktulajdonos községekre nehezedő nagymérvűnek mondható tartozások ügye jelzett értékesítés útján biztos alapon rendezve lévén, a m. kir. erdőigazgatóság megkezdte adminisztratív intézkedéseit és műszaki munkálatait.

Az állami kezelésbe vett volt naszódvidéki erdőségek-

ben kezdetét vevén a belterjes és rendszeres kihasználás, az ezzel összefüggő és az 1890. évi XIX. t.-cz. s az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1890. évi 49,272 sz. F. M. utasításban előirt teendők végzésére a meglévő erdőgondnokságok, illetve azok szakszemélyzete nem lévén elegendő, a 7 erdőgondnokság 11-re szaporítottatott.

Az 1891. évben megkezdett a községek, illetve azok lakosai faszükségletének fedezésére szolgáló erdőterületeknek, mint a községek saját használatára szolgáló erdőknek az egyesített kezelés alá veendő erdőtől való elkülönítése.

Előbbire elkészítették az ugynevezett kihasítási tervezetek, melyek az ideiglenes gazdasági üzemtervek természetével bírnak.

Utóbbiakban, vagyis az egyesített kezelés alá tartozónak elkülönített erdőterületeken, a külön e célra alkalmazott háromszögelő mérnök megkezdte a terület pontos háromszögelését, a mit az erdőrendezési munkálat követett.

Már az 1891. évben rendezés alá vétettek a községi területekkel határos magánbirtokok határai és a községek egymásközi határainak megállapítása.

Mondhatni lázas szorgalommal folyt a munka minden irányban és ennek jelentkezett is az eredménye abban, hogy már 1895-ig nemcsak a saját használatra kihasított erdőknek az egyesített kezelés alá tartozóktól való elkülönítése és a saját használatra kihasított erdők kihasítási tervezete, tehát ideiglenes üzemterve készült el, de pontosan megbecsültetett és a háromszögelés alapján egész részletességgel fölméretett a jelzett szerződés szerint kihasználásra kerülő 17,331·2 kat. hold erdő; bevégeztetett a birtok- és községi határok rendezése, s az egyesített kezelés alá tartozó erdőkben megkezdett a rend-

szeres gazdasági üzemtervek elkészítésére szükséges becslési és mérési munkát, összekötve az ezen erdőrészekre vonatkozó ideiglenes üzemtervek elkészítésével.

A jelzett munkálatok keresztülvitelét rendkívül sűrűvé tette az a körülmény, hogy az egyesített kezelés alá sorozott erdők jóvedelmének az egyes birtoktulajdonos községek közötti elosztására vonatkozó aránykulcs összeállításához, a hitellekkönyvi és kataszteri munkálatok adatain kívül, a meglévő tényleges állapotnak adatai is, ha nem is teljességben, de legalább tájékozólag rendelkezésre álljanak és pedig azért, hogy az aránykulcs, mely szerint az egyesített kezelés alá tartozó községi erdők jóvedelmének az erdőkezelési és fentartási költségek levonása után fenmaradó része az egyes községek között, a tulajdonukat képező egyesített kezelés alá tartozó erdőrésztetek térfogatának, termőképességének és jelenlegi faállományának arányában osztandó fel, az 1892. év végeig elkészíthető legyen.

A jelzett alapokon elkészült aránykulcs adatai szerint osztatott fel a községeket terhelő 1.000,000 (egy millió) korona adósságból a báró és gróf Kemény családdal szemben fennálló 630,000 korona tartozás, a tartozásból fenmaradt 370,000 korona pedig az egyes községeket tényleg terhelő adósság szerint.

Az erdőkezelési és fentartási költséget az egyes községek szintén az aránykulcs adatai szerint kiszámított % arányában viselik.

Hogy a jelzett értékesítés lehetséges volt, s hogy ennek folytán bekövetkezett az a kedvező körülmény, hogy a községeket az erdejük állami kezelés alá vételekor terhelő 1.000,000 korona adósság már az 1895. évben, tehát az állami kezelés életbe léptétől számított 4 év alatt teljesen

törlesztve volt, az annak az igazán czélszerűnek mondható gazdasági beosztásnak tudható be, mely szerint az erdők két osztályba soroztattak, ugymint a községek, illetve azok lakosai részére szükséges faanyag termelésére szolgáló erdőrészek és az egyesített kezelés alá tartozók, amelyekben tekintet nélkül az egyes községek határrészeire, oly üzemi tervek és gazdasági beosztások voltak képezhetők, hogy a kihasználás érdekében teendő befektetések a vállalatot nem aggaszthatták.

Az adóságok gyors törlesztése az erdőknek állami kezelésbe vétele ellen kezdetben mutatkozott ellenszenvnek élét vette. Az a körülmény pedig, hogy az 1895. évtől a volt naszódvidéki 44 határőri község mint erkölcsi testület évenként 240,000—280,000 korona évi osztalékot kap az aránykulcs alapján, holott a közelmúltban még 1.000,000 korona tartozás nyomta, az erdők állami kezelés alá vételének hangos ellenségeit éppenséggel teljesen lefegyverezte.

Hogy a „Cicero pro domo“ vádja ne érhesse senki mellett az elmondottakon kívül tényleges adatokkal is bizonyítsam a közleményem bevezető részében hangoztatott haladást, bemutatom a m. kir. erdőigazgatóság 1902. évi jelentésének adatait, mely a jelenlegi állapotnak hü képét adja.

1. Az állami kezelésbe átvett erdők kiterjedése:

a) Saját használatra kihasított erdők	---	59,967 k. hold
b) Egyesített kezelés alá tartozó erdők	---	219,631 „ „
c) Egyéb községi erdők	--- --- ---	2,884 „ „
d) Egyházi testületek erdeje	--- --- ---	249 „ „
e) Iskola- és ösztöndíjalapok erdeje	---	9,596 „ „
f) M. kir. bányakincstár erdeje	--- --- ---	3,742 „ „

Összesen: 296,069 k. hold.

2. Birtokviszonyok rendezése :

- a) a külső határok rendezése fogana-
sított végleges adatok alapján --- 181,861 k. holdon
előleges adatok alapján --- 90,899 „ „
b) nem foganosított --- 23,309 „ „

3. Üzemtervi munkálatok :

- a) Ideiglenes üzemterv van --- 296,069 k. holdról
b) Rendszeres gazdasági üzemterv van 119,480 k. holdról

4. Csemetekertek :

- a) csemetekert van összesen 63, kiterjedésük 32,341 öl,
b) csemetekészlet jelenleg tülevelű --- 17.320,000
lomblevelű --- 116,000
összesen : 17,436,000

5. Erdősítés történt 1902. évben :

- a) természetes uton --- 418.40 k. hold
b) mesterséges uton --- 2677.71 „ „
összesen : 3096.11 k. hold

6. Fahasználat 1902.

- a) saját használatra kihatott részen --- 538.30 k. hold
b) egyesítve kezelt erdőkben --- 2125.74 „ „
c) egyéb erdőkben --- 58.66 „ „
összesen : 2722.70 k. hold

7. Értékesítés 1902. évben,

Az értékesített erdők után befolyt 1902. évben
673.378 K. 31 f.

8. Legeltetés :

A 296,669 k. hold erdőterületből tilalmaztatott a legel-
tetés 71,558 k. holdon.

9. Erdőőrzés :

Az állami kezelés alá vett 296,069 k. hold erdőterü-
let közvetlenül 11 erdőgondnok felügyelete alatt áll.

Az erdőőri személyzet áll 46 erdőőrből és 113 erdőszolgából.

10. Erdőkárosítás, illetve erdei kihágások 1902. évben:

Esetek száma	3087
Ezek értéke	1486 korona

Egy eset után tehát átlag 0.46 korona esik.

11. Erdőrendészeti áthágás:

1902. évben egy eset sem fordult elő.

Végül idevonatkozólag szükségesnek tartom kimutatni azt is, hogy az egyesített kezelés alá tartozó erdők jövedelméből azóta, mióta az erdők állami kezelés alá kerültek, a tartozás törlesztésére fordított 1.000,000 koronán, az évenként a községeknek adott 240,000—280,000 koronán és az erdőkezelésre és fentartásra évenként átlag szükséges 126,000 koronán kívül, építkezésekre, ingatlan vásárlásokra, egyáltalán befektetésekre, melyek tulajdonjogilag a községeket illetik, 1902. év végeig 548,339 kor. 14 fillér fordított.

Ha az ezen tényleges adatok alapján elbirálható helyzetet összevetjük a jelen közleményem szerinti I., II. és III-ik időszakban megvolt körülményekkel, azt hiszem, önként azon következtetésre kell jutni, hogy az erdők állami kezelése teremtette meg a volt naszódvidéki községek azon boldog helyzetét, mely szerint ma az egyes községekben a düledező faviskó községi házak ugyyszólván palotaszerű kőházakkal vannak felcserélve; a rozoga fatornyok és roskadozó fatemplomok helyén ma fényes torony, s modern stilben kőből épült imaházak állnak, a járatlan utak járhatók, sőt a vadpatakok mentén költséges berendezésű csusztatók futnak, itt-ott fa és vas görpályák mennek, s ott, a hol ezelőtt csak 15 évvel még a János

bogarak világítottak, ma a villanylámpák izzó fénye mellett a nagyszabású gyártelepeken éjjel-nappali munka folyik, s a hol a medve fiókák játszadoztak, ma az állami iskolából kijövő gyerekekkel rendez a gyártelepi tanító érzéket finomító rendszeres játékokat, miközben magyar szótól és daltól visszhangzik a szűk völgy, s Besztercze városában, hol a volt naszódvidéki határőri községek semmi ingatlannal sem bírtak, most 2 k. holdas beltelken 300,000 korona költséggel épített diszes palota áll az erdőigazgatósági hivatal és a központi tisztviselők lakásaként rendelkezésre, a mely a volt naszódvidéki 44 község tulajdona.

Végül még csak azt jegyzem meg, hogy a községek háztartási viszonyai javulnak s az erdők állami kezelése folytán évenként osztalékul jutott és jutandó összegek észszerű és czéltudatos felhasználása mellett maholnap a községi pótladók elenyészhetnek s így nemcsak a község mint erkölcsi testület s birtoktulajdonos, de közvetve a községi lakosok is áldhatják azon önzetlenül gondolkodó intézőket, kikazon voltak, hogy az addig jövedelmet nem hozó erdőségek állami kezelés alá vételét kivítették még akkor, mikor volt mit megmenteni, mert ha ez csak 15 évvel később történik, az elért eredménynek 10⁰%-a sem igen lett volna elérhető.

Zárom közleményemet azzal, hogy miután az erdőgazdaság ügye rendezve van, most más közigazgatási téren is megkezdődött a munka, első sorban az állattenyésztés okszerű emelése egy minta-juhgazdaság felállításával.

Ezen kérdéshez azonban csak akkor fogok bővebben hozzászólni, ha az eredmény e téren is jelentkezik.